

KITAPXANALARDA ÓTKERILETUĞÍN ĞALABALÍQ ILAJLAR

Mambetova Ayxan Abat qızı

Ózbekstan mámleketlik kórkem-óner hám mádeniyat institutı

Nókis filialı 3-kur studentı

E-mail: mambetovaaykhan@gmail.com

ANNOTACIYA

Bul maqalada málimleme kitapxana mákemelerinde kitapxanlar menen ótkeriletuğın ilajlardın túrleri hám ótkeriliw tártibi haqqında bayan etilgen.

Gilt sózler: ğalabalıq ilajlar, kitapxanlar konferenciyası, bibliografik túsindiriwler, obzor, ádebiy keshe.

Ğalabalıq xizmettiń maqseti – kitapxana málimleme xizmetinen paydalanıwshılardıń bárshesin maksimal dárejede tolıq málimleme menen támiynlew, biliw iskerligin rawajlandırıw.

Kitapxana – málimleme xizmetiniń maqseti kitapxananiń málimlemege tiyisli, tálimli, mádeniy, kommunikativ, sociallasıwshı wazıypalardan kelip shıǵadı. Kóplegen izertlewler nátiyjesine kóre kitapxanashı túrli ğalabalıq ilajlarǵa tayyarlıq kóriw hám ótkeriw ushın jumıs waqtınıń 30 – 50 %in sarıplaydı. Sebebi ğalabalıq xizmet paydalanıwshılardıń ámeldegi yaki barlıq toparlarına tásir ótkiziwdiń kórgizbeli awızeki, baspa basılımlarǵa tayanatuğın tiykarǵı qural esaplanadı.

Ótkeriletuğın ğalabalıq hám toparlı ilajlardın sapası eń dáslep onıń mazmunınıń tańlanıwı hám formalanıwına baylanıslı.

Temaniń áhmiyetliginen kelip shıqqan halda onıń hár birine arnalıp ayrıqsha ilaj shólkemlestiriw maqsetke muwapıq emes. Ásirese, ótkeriletuğın ilaj mazmunın jáne de tereń ashıp beriwge xızmet qılatuğın qurallardıń qollanıwına itibar qaratıw zárúr.

Máselen, ádebiy keshe yaki awızki jurnal mazmunınıń tolıq ashılıwı ushın sol tarawdaǵı qánigelardi de mirat etiw zárúr áhmiyetke iye.

Ilaj temasınıń jaratılıwına da ayrıqsha itibar qaratıw zárúr. Onıń teması dıqqattı tartatuğın, bolajaq ilaj auditoriyasın jaratıwǵa xızmet qılatuğın “mirat etiw kartotekası” bolıp xızmet qılıwı kerek. Onnan tısqari ilajlardın shólkemlestiriliwi kitapxanashılar tárepinen ánelge asırılıwı menen birge olarda aktiv paydalanıwshılardıń da qatnasıwı ushın jetikligin asırıwǵa xızmet qıladı.

Kitapxanalarda tańlaw sıpatında ótkeriletuğın ilajlar ózine say qásiyetke iye bolıp, ol sabaq processinde, ózbetinshe úyreniw tiykarında alınǵan bilimlerdi

bekkemlew, toliqtirwğa xizmet qiladı; kitapxanlardın qızıǵıwshılıǵına qarap shólkemlestiriledi; jeñimpazlar anıqlanadı hám xoshametlenedi; ilaj processinde hár bir kitapxannıń mánawiy qızıǵıwshılıǵı; talantı; tárbiyalanganlıq dárejesi kóriledi; ilaj ótkeriwde joba hám tiykar bolıp xizmet qiladı. Ásirese ilajǵa tayyarlıq kóriw processinde tariyxıy, diniy, ádebiy maǵlıwmatlardı úyreniw, olardı shólkemlestiriw, salıstırıw nátiyjesinde básekiler shólkemlestiriw paydalanıwshıar mánawiyatın hám bilim dárejesiniń asırıwına xizmet qiladı. Kitapxanada shólkemlestiriletuǵın básekiler tómendegi maqsetlerde paydalanıladı:

- Jańa bilimlerdi jaratıw;
- Paydalanıwshılardı ol yaki bul sorawlardı tolıq oylap kóriw, túp mánisine erisiwge motivaciyanı támiyinlew;
- Paydalanıwshılardı dálil hám dálilge tiykarlangan juwmaq arasındadı parıqtı túsiniw jetiwge úyretiw;
- Kommunikativ kónlikpelerdi jaratıw, paydalanıwshılarda óz pikirinde ǵárezsiz túriw hám qorgawdı shólkemlestiriw;

Búgingi kúnde kitapxanalarda “Mádeniyat tarawındadı rawaj hám oǵan qarsı mánawiy jol menen gúresiw”, “Isbilermenlik etikası ne?”, “Paydalanıw sebetshesi ne?”, “Jaslardıń mánawiy dúnyası qanday bolıwı kerek?”, “Watan tuyǵısı ne?”, “Baxıt ne?” temalarında qızıqlı básekiler ótkeriw múmkin. Álbette básekiler ushın tanlangan tema ótkerilip atırǵan dáwir ushın actual ekenligi zárúr áhmiyetke iye bolıp, paydalanıwshılardı tolıq tarta biliwi kerek.

Bibliografik túsindiriwler (obzor)

Bibliografik túsindiriw - paydalanıwshıǵa málimlemeni jetkiziw, arnawlı bir hújjetlerdi úgit-násiyatlaw hám reklama qılıwdıń keń tarqalǵan hám jetkilikli dárejede nátiyjeli esaplangan quralı bolıp tabıladı. Túsindiriw ózbetinshe jumıs forması esaplanadı, biraq ol tez-tez kitaplar kórgezmesi aldında, kórkem ádebiyatqa baylanıslı keshe, kitaplar talqılawı, viktorinalardıń basında yamasa aqırında ótkeriledi.

Kitapxanalarda ǵalabalıq ilajlardı tayyarlaw hám ótkeriw processı menen tiykarman kitapxanannıń ózi túsiniledi. Iri kitapxanalarda “ǵalabalıq jumıslar bólimi” bar bolsa, sol bólim qanıgeleri shuǵıllanadı. Biraq, kóbinese, úlken ilajlardı tayyarlawda senariy jazıwǵa ádebiyatlar menen shuǵıllanıwshı, bul jumısta jaqsı mamanlıqqa iye bolǵan dóretiwshige júkletiledi.

Senariyde ilajlardı shólkemlestiriw usılların belgilew talap etiledi. Shólkemlestiriw usılları degende, ilajdı jaratıw ushın qollanılatuǵın usıl hám qurallardan paydalanıw túsiniledi. Málimleme – kitapxana xizmetin kórsetiw jumıslarındaǵı ilajlarǵa qarap 2 túrli usıl – ilyustraciyalastırıw hám teatrastırıw usılları qollanıladı.

PAYDALANĠAN ÁDEBIYATLAR: (REFERENCES)

1. Yuldashev J., Nosirov O'. Kutubxona – axborot xizmati: nazariyasi va amaliyoti. O'quv qo'llanma. Toshkent: 2021. – 352 b.
2. Kutubxonachiga yordam: dayjest /Alisher Nayoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi; tuzuvchi M.Kamilova; muxarrir D.Mansurov; masul muxarrir U.Teshaeva – Toshkent: Alisher Nayoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2019. – 64 b.
3. Ommoviy tadbirlarni tayorlash va o'tkazish metodikasi: Metod.- bibliogr. qo'll//Alisher Navoiy nom. O'zbekiston Milliy k-nasi; Tuzuvchi N.Alawtdinova; Muharrir H.Mamatraimova; Masul muharrir O.Qilishboev.-T.: Alisher Navoiy nom. O'zbekiston Milliy k-nasi nashriyoti, 2007.-32 b.
4. <https://www.natlib.uz/>